

навчається, знімати квартиру, проживати в гуртожитку.

Проживання в гуртожитку з іншими студентами формує першу соціальну групу минулого абітурієнта. Від формування цієї групи залежить як успішність студента так і його подальша соціальна роль в університеті. Як правило, умовою об'єднання в соціальні групи є переїзд юнаків з одного міста або вони мають якісь спільні риси. Відомо, що в деяких студентських гуртожитках проводять спеціальні ритуали вступу до університету, щоб допомогти в соціалізації студентам.

Ті студенти що знімають квартири або проживають в тому ж місті мають меншу схильність до комунікації, тому що проживаючи окремо вони не можуть постійно приймати участь в соціальному житті їхнього курсу на перевагу студентів, які проживають в гуртожитку.

4. Особливості впливу соціальних мереж та інтернет технологій на соціальну адаптацію студента. Соціальні мережи з одного боку дозволяють студентам бути майже постійно на зв'язку та здійснювати взаємообмін інформацією, з іншого боку студенти фізично віддаленні один від одного, що обмежує їхні чуттєво-емоційні відносини.

5. Знаходження своєї соціальної позиції студентом. Соціальна позиція студента може змінюватись протягом навчання, але свою основну роль в суспільстві та прийняття себе як студента він опановує протягом першого курсу. Завершується формування соціального статусу під час першої сесії. Враження успішності студента формують чітку межу в очах як викладачів так і його однокурсників, що безпосередньо вводить його до певного соціального статусу.

Висновки. Проведене опитування надало можливість визначити основні особливості соціальної адаптації першокурсника, до навчання у закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л.Г Подоляк., В.І Юрченко. – К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.

2. Свиридов Н. А. Социальная адаптация личности в коллективе [Текст] / Н. А. Свиридов // Социологические исследования. – 1980. – № 3. – С. 51–59.

Юлія Тюленєва,

студентка 4 курсу

Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **О.В. Карапетрова**

к. психол. н., доцент (БДПУ)

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ

Актуальність. Дослідження волі в підлітковому віці визначається потребами цілого ряду громадських інститутів, безпосередньо включених в процес формування і виховання членів суспільства. Сім'я, школа, суспільство з кожним роком пред'являють до підростаючого покоління найвищі морально-етичні, соціальні вимоги.

Проблема волі і вольових якостей завжди була актуальною і в той же

час складною в психології. Адже з вольовими якостями людина не народжується, а вони формуються і розвиваються в процесі життя, з малих років, в процесі навчання, виховання і діяльності. Розвиток волі тісно пов'язаний з розвитком особистості [2, с. 94].

Для підлітків **воля**, як риса **характеру**, є дуже важливою. У підлітковому яскраво виражено прагнення підбирати аргументи на підтвердження та виправдання своєї поведінки, в них бурхливі емоції блокують розумне рішення.

Ступінь досліджуваності проблеми. Проблема волі розглядається у дослідженнях представників різних психологічних теорій і напрямів. У вітчизняній психології цією проблемою займалися: Л.С. Виготський, В.А. Іванніков, Є.П. Ільїн, В.К. Калінін, А.Ф. Лазурський, С.Л. Рубінштейн, В.І. Селіванов та інші.

Дослідженням волі у підлітковому віці займалися Б.Г. Ананьєв, А.І. Висоцький, К.К. Платонов, П.А. Рудик, М. Обозов, Є. Прошицька. Дослідники визначили, що є три рівня розвитку вольових якостей: високий рівень – вольові якості розвинуті дуже добре; середній рівень – вольові якості розвинуті на достатньому рівні; низький рівень – вольові якості розвинуті погано.

Мета і методи дослідження. Виявити ступінь розвитку вольових якостей підлітків. Для вивчення вольових якостей учнів підліткового віку були застосовані методики: тест «Самооцінка сили волі» (М.М. Обозов) і анкета «Розвиток вольових якостей і визначення переваг» (Є. Прошицька). Розподіл підлітків за рівнями розвитку вольових якостей, отримане за допомогою тесту «Самооцінка сили волі» (М.М. Обозов).

Сутність дослідження. У підлітковий період зникає навіюваність, зміцнюється сила волі і самовладання. Підліток стає більшою мірою здатним долати труднощі, виявляти рішучість і наполегливість. Найхарактернішими рисами вольової поведінки підлітка є самостійність та ініціативність [1, с.119].

Для досягнення мети нами було проведено емпіричне дослідження вивчення розвитку вольових якостей у дітей підліткового віку. Дослідження проводилось у ЗОШ № 1 м. Бердянська Запорізької області.

Аналіз даних за методикою «Самооцінка сили волі» свідчить про те, що 20,5% підлітків мають тверду силу волі, їх не лякають ні нові доручення, ні складні завдання, ні ті справи, які інших лякають. 56% учнів мають середню силу волі, і, якщо зіткнуться з перешкодою, то почнуть діяти, щоб подолати його. Але якщо знайдуть обхідний шлях, то тут же скористаються ним. 23,5% учнів найчастіше просто роблять те, що легше і цікавіше, навіть якщо це може зашкодити їм. До обов'язків часто ставляться абияк, що буває причиною неприємностей. Такі підлітки найбільше схильні до впливу однолітків і лідерів неформальної групи.

Розподіл підлітків за рівнями розвитку вольових якостей, отриманий за допомогою анкети «Розвиток вольових якостей і визначення переваг», данні свідчать про те, що 23,5% підлітків мають високий рівень розвитку вольових якостей, їм відповідають такі вольові якості як рішучість, самостійність, наполегливість, як в житті, так і в навчанні. Підліткам із середнім показником розвитку вольових якостей – 53%, яких в даній вибірці

найбільша кількість, в справах не вистачає ініціативності та наполегливості, хоча такі підлітки і виконують всі в строк і здатні старанно працювати. У підлітків з низьким рівнем розвитку вольових якостей – 24,5%, яких найменша кількість, що вивчаються якості практично не розвинені.

Висновки. Підлітки починають користуватись прийомами саморегуляції, самозаборони, самодисципліни. Частина підлітків проявляє силу волі і наполегливість у оволодінні тільки в тих видах діяльності, які цікавлять їх. Сприятли розвитку вольових якостей можуть тренінгові заняття відповідної спрямованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецов М.А. Вольова регуляція діяльності: основні закономірності, етапи і механізми / М.А. Кузнецов // Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. – № 43. – Ч.1. – Х.: ХНПУ, 2012. – С. 110-128.
2. Фомин А.Я. Проблема развития воли. / А.Я. Фомин – М.: Лаборатория книги, 2012. – 104 с.

Маргарита Фоміна,

студентка 4 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **О.С. Колпакчи,**

ст. викладач (БДПУ)

ПРОБЛЕМИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Актуальність дослідження. Сучасний період розвитку українського суспільства характеризується змінами, що охоплюють усі сфери людського життя. На тлі цих змін саме діти та підлітки перебувають у найтяжчому становищі внаслідок несформованості власної системи стійких моральних переконань, ціннісних орієнтацій, що нерідко викликають неадекватну реакцію на події оточуючими життя. Скрутне матеріальне становище переважної більшості сімей зумовлює погіршення внутрішньо-сімейних стосунків. Недоліки шкільного виховання призводять до збільшення кількості дітей та підлітків, чия поведінка виходить за межу моральних норм.

У вітчизняній науці першої половини ХХ століття девіантну поведінку досліджували такі видатні вчені, як В.М. Бехтерев, П.П. Блонський, Л.С. Виготський, С.Т. Шацький, А.С. Макаренко і багато інших.

Мета дослідження полягає в теоретичному розгляді проблеми девіантної поведінки у підлітків.

Сутність дослідження. Девіантна поведінка – система дій і вчинків людей, соціальних груп, що суперечать соціальним нормам або визнанням у суспільстві шаблонам і стандартам поведінки. В основі відхилень в поведінці переважно лежить конфлікт інтересів, цінностей, розбіжність потреб, деформація засобів їх задоволення, помилки виховання, життєві невдачі та прорахунки. У межах соціологічного підходу існує багатогранність в аналізі причин виникнення девіантної поведінки. Так,